

TABLOLARDA YAŞAYAN CÜMHURİYYƏT TARİXİ

1918-ci il mayın 28-də elan olunaraq cəmi 23 ay ömür sürən Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə bir çox işlər yerinə yetirilmişdir. Bu, Azərbaycan xalqının çar Rusiyasına qarşı milli azadlıq mübarizəsi nəticəsində, Birinci Dünya müharibəsi dövründə Şimali Azərbaycanda yaranmış müstəqil dövlət və müsəlman Şərqi Azərbaycanın ilk parlament respublikası idi. Paytaxtı əvvəlcə Gəncə, sonra Bakı şəhəri olmuşdur. Dövlət hakimiyyəti üç qoldan ibarət idi: Azərbaycan

parlamentini, hökumət, məhkəmə hakimiyyəti. Dövlət parlamentin qəbul etdiyi qanun və qərarlar əsasında idarə edilirdi. Parlamentdə Azərbaycan ərazisində yaşayan bütün xalqlar, o cümlədən azsaylı xalqlar da öz deputatları ilə təmsil olunmuşdular. İcra hakimiyyəti hökumətə məxsus idi. Hökumət isə parlament qarşısında cavabdehlik daşıyırdı.

“**AXC hökuməti 1918-ci il mayın 28-dən iyunun 16-dək Tiflisdə, iyunun 16-dan sentyabrın 25-dək Gəncədə, sentyabrın 25-dən 1920-ci il aprelin 27-dək Bakıda fəaliyyət göstərmişdir. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Paris Sülh Konfransının qərarına əsasən, müstəqil dövlət kimi tanınmışdı.**

Dünyanın bir çox ölkələri ilə səfirlik və nümayəndəliklər səviyyəsində diplomatik münasibətlər yaradılmış, ikitərəfli və çoxtərəfli müqavilələr, sazişlər bağlanmışdı. AXC müstəqil məhkəmə sisteminin yaradılması sahəsində də mühüm tədbirlər həyata keçirilmişdi.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti 1920-ci il aprelin 27-də beynəlxalq hüquq normalarını kobudcasına pozan RSFSR-in hərbi müdaxiləsi nəticəsində aradan qaldırıldı. Şimali Azərbaycan rus-bolşevik qoşunları tərəfindən işğal edildi və yenidən Rusiyaya tabe olundu. 1991-ci ildə Sovet Sosialist Respublikaları İttifaqının dağılması nəticəsində Azərbaycan xalqı dövlət müstəqilliyini yenidən bərpa etdi. Azərbaycan Respublikası Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisidir.

Azərbaycan ikinci dəfə müstəqillik əldə etdikdən sonra təsviri sənətin bütün sahələrində fəaliyyət göstərən sənətkarlar Xalq Cümhuriyyəti dövründə fəaliyyət göstərmiş bütün tarixi şəxsiyyətlərin

C. Dadaşov. "Məhəmməd Əmin Rəsulzadə"

A. Hüseynov. "S. Mehmandarov"

A. Hüseynov. "Ə. Şıxlinski"

obrazlarını canlandırmaq sahəsində böyük işlər görməyə başladılar. Təsviri sənətin rəngkarlıq, qrafika və heykəltəraşlıq sahəsində Cümhuriyyətin yaradıcıları olan siyasi xadimlərin, mədəniyyət xadimləri və generalların obrazları canlandırıldı. Bu sahədə bir çox xalq rəssamları yorulmaq bilmədən dəyərli işlər yerinə yetirdilər. Onlardan biri də həyatının çox hissəsi sürgünlərdə keçən və valideynləri Cümhuriyyətin yaranmasında böyük işlər görmüş Xalq rəssamı Oqtay Sadıqzadədir. Oqtay Sadıqzadə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradıcısı Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin portretini kreslodə oturan tərzdə əlində kitab təsvir etmişdir. O, atası Seyid Hüseynədən eşitmişdi ki, Rəsulzadə xalqına sadıq bir ziyalı dövlət xadimi olmuşdur. Beləliklə, Azərbaycan ikinci dəfə müstəqillik qazandıqdan sonra Cümhuriyyət memarının portretini yaratmaq qərarına gəlir. Xalq rəssamı əsərinin qəhrəmanını Xalq Cümhuriyyətini qurduğu yaş dövründə təsvir edib. Siyasi xadimin mənalı baxışları irəli – üçrəngli bayrağımıza tərəf yönəlmişdir. Bu bayraq, azadlıq və istiqlal uğrunda ölənlərə qədər mübarizə aparan bir Azərbaycan oğlunun ümidləri hər zaman alışır-yanır. Bu tərz rəssam onun baxışlarından sezməyə müvəffəq olmuşdur. Doğrudan da, Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin yaratdığı Xalq Cümhuriyyətinin varisi olan müstəqil Azərbaycan Respublikası bu gün öz azadlığı ilə dünyada tanınan ölkələr sırasında dayanır və tanınır.

Azərbaycan rəngkarlığında bir çox rəssamlar Xalq Cümhuriyyəti dövrünün siyasi, mədəni və hərbi xadimlərinin obrazlarını yaratmışlar. Onların arasında T. Ağababəyev, E. Məmmədov, A. Məmmədov, B. Yusibov, C. Həməzəyev və digərlərinin yaratdığı əsərləri qeyd etmək olar.

“**Xalq rəssamı Tofiq Ağababəyev öz düşüncəli halını, varlığına hakim kəsilən problemlərin bədii həll axtarıqlarını kətan üzərində məharətlə işləmişdir. Belə xüsusiyyətləri özündə əks etdirən əsərlərdən biri də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə müdafiə nazirinin müavini olmuş general Əliağa Şıxlinski portretidir.**

"General Əliağa Şıxlinski" portret obrazında rəssamın təqdim etdiyi şüx, həm iddialı, həm də pozitiv daxili aləmin bədii tərənnümü ilə qarşılaşırıq. Bu şüxluğun daha da önə çəkilməsində əsas nüans kimi arxa fonun nöqtə və ləkələrlə yerinə yetirilmiş qırmızı çaları xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Fonla kəskin təzad təşkil edən obrazın hərbi geyiminin həm rəng həlli, həm ciddiyyəti əsərdə ekspressiya yaradaraq diqqət cəlb etməsinə şərait yaradır. İkidüyməli uzun pencəyin parıltılı tərənnümü bu təzadlı münasibəti göstərir. Rəssam əlində ağır əlcəklərini tutmuş generalın simasında vəzifəsinin, yaşam tərzinin tələbindən irəli gələrək dərin ciddiyyəti, kəskinliyi deyil, onun daxilindən gələn mənəvi xarakterini, gündəlik gərginliyin altında gizlənmiş xoş auranın xüsusi bədii ifadələrini canlandırmışdır.

Rəssam Arif Məmmədovun "Cümhuriyyət xadimlərinin Gəncədə qarşılanması" (2006) əsərində Xalq Cümhuriyyətinin qurucuları olan Məhəmməd Əmin Rəsulzadə, Fətəli Xan Xoyski və digər silahdaşlarının Gəncə sakinləri tərəfindən təmtəraqlı qarşılanması səhnəsi öz əksini tapıb.

1918-ci ilin təzadlı hadisələri digər rəssamların da yaradıcılığında yer alıb. Bu mənada Ceyhun Həməzəyevin "Cümhuriyyət" (2009)

əsrinin də adını çəkmək olar. Ötən əsrin əvvəllərində yaşanan hadisələrə müxtəlif müəllif münasibətlərində onların zamanında hiif etdiyi mənəvi-ruhi dəyərləri gələcəyə daşımaq istəyi duyulur. Əgər hər bir sənət əsərinin həm də müxtəlif nəsillər arasında zəngin dəyər daşıyıcısı olan qırılmaz "mənəvi zəncir" yaradılmasına xidmətini nəzərə alsaq, Azərbaycan təsviri sənətinin müasir yaradıcılarının bu yolda uğurlu addımlar atdığını söyləmək mümkündür. Onların zamanında əvəzolunmaz xilaskarlıq nümunəsi göstərmiş türk hərbiçilərinə bədii-tarixi münasibəti də bunu təsdiqləyir.

Dünyadan vaxtsız köçən rəssam Ceyhun Həmzəyev 2009-cu ildə diplom işini "Cümhuriyyət" adlandırmış və onların tarixi fəaliyyətlərinə həsr etmişdir. Ceyhun Həmzəyevin Azərbaycan Demokratik Respublikasının yaradılması tarixini özündə əks etdirən əsərində iriölçülü kompozisiyada yeni elan olunmuş milli hökumətin Gəncədə keçirilən iclası təsvirlənib. Yaşıl rəngli masa ətrafında ölkənin müstəqilliyi uğrunda mübarizə aparan insanlar görüntüyə gətirilib. Bir qədər aralıda isə masaətrafı qızgın mükəlliməyə qulaq kəsilən, yeni hökumətə bağlı adamların təsviri verilmişdir. Üfüqi kompozisiyanın uzunluğu boyu, demək olar ki, yarıya bölünmüş

Əlimərdan Bəy Topçubaşov və b.) ifadəli görüntüsünü yaratmışdır. Ayaq üstə dayanmış Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin çıxışına masa ətrafına toplaşmış əqidə dostlarının maraq dolusu qulaq kəsilmələri

gənc rəssam tərəfindən çox cəlbədicə təqdim olunur. Onların bir-birindən fərqli oturuş və baxışlarında ümumi durumun, doğrudan da, çətinliyi duyulur. Kompozisiyanın yuxarı hissəsinin kifayət qədər işıqlı və sakit rəngində isə əmin-amanlıq tutumu, rus-bolşevik əsarətindən xilas olan məmləkətin bundan sonra öz taleyini özü həll edə biləcəyinə bir bədii işarə mövcuddur. Bizcə, özündə şərəfli tarixi keçmişimizi yaşadan bu əsər məntiqli və dəqiq kompozisiyasına, eləcə də yığcam rəng həllinə görə təhsil ocağı çərçivəsini aşdığını sərgiləməkdədir.

Sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru, Əməkdar incəsənət xadimi Ziyadxan Əliyev qeyd edir ki, "heç şübhəsiz, gənc rəssam Ceyhun Həmzəyev üçün Cümhuriyyət kompozisiyasının inandırıcılığına nail olmaq heç də asan başa

gəlməmişdir. Bunun üçün o, ilk növbədə Azərbaycan Demokratik Respublikasının yaranmasının, həmin əlamətdar Gəncə toplantısının tarixi ilə, iclas iştirakçılarının ömür yolu ilə tanış olub. Onun Gəncəyə gedib həmin iclasın keçirildiyi yerlə tanışlığı da təsvirin real və inandırıcı biçimdə təqdimatında az rol oynamayıb". (4. S. 23)

Gənc rəssam Bəxtiyar Yusufov 2006-cı ildə bakalavr təhsilini bitirmək üçün diplom işini həmin dövrün hadisələrinə həsr edib və "Qafqaz İslam Ordusu (Nuru Paşa)" adlandırılıb. 1918-ci ildə Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyəti dövründə köməyimizə gəlmiş Nuru Paşanın dəstəsi bizi erməni qırğınından və təcavüzündən qorumuşdur. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökuməti qarşısında duran başlıca vəzifələrdən biri ölkənin müdafiəsinin və ərazi bütövlüyünün təmini idi.

Bela bir vəziyyətdə Azərbaycan hökuməti hərbi yardım üçün Osmanlı dövlətinə müraciət etdi. Nəticədə, soyqırımına məruz qalmış Azərbaycan xalqının köməyinə gəlmiş türk hərbi hissələri ilə milli tərkibli qoşun hissələri əsasında Qafqaz İslam Ordusu yaradıldı və Nuru Paşa onun komandanı oldu. Türkiyə və Azərbaycan hərbi qüvvələrinin birgə mübarizəsi nəticəsində bilavasitə Nuru Paşanın komandanlığı altında 1918-ci ilin iyun-avqust aylarında Gəncə ermənilərinin tərk-silah edilməsi həyata keçirildi.

Qaraməryəm döyüşü, Kürdəmir döyüşü, Ağsu döyüşü, Şamaxı döyüşü, Salyan döyüşü uğurla başa çatdırıldı. Birinci Qafqaz Qırımı Korpusu və ingilis hərbi qüvvələri tərəfindən himayə olunan "Sentrokaspi diktaturası"nın qoşunlarına sarsıdıcı zərbə endirildi. 1918-ci il sentyabrın 15-də Bakı şəhəri azad edilərək müstəqil Azərbaycan dövlətinin paytaxtına çevrildi. Rəssam tablounun mərkəzində at belində məğrur duruşlu Nuru Paşanı və onun ətrafında əllərində türk bayrağı tutmuş silahdaşlarının təsvirlərini vermişdir. Bu əsərlərdə müəllif qarşısına böyük sərkərdə Nuru Paşanın işğalçılara qarşı apardığı mübarizəni tərənnüm etmək məqsədi qoyub. Tarixi janrdə yerinə yetirilən diplom işi müdafiə iştirakçıları tərəfindən yüksək qiymətləndirilərək əla qiymətə layiq görülmüşdür.

Magistr işində gənc rəssam Bəxtiyar Yusufov yenə də tarixi janrdə əsər hazırlamaq qərarı verir. Və "artilleriya allahı" adlandırılan general Əliağa Şıxlinski obrazını yaradır. Rəssam generalın həyat və fəaliyyətini ətraflı öyrəndikdən sonra onun məhz döyüş meydanında təsvirinə nail olur. Böyük tablounun mərkəzində generalın məğrur duruşlu obrazı canlandırılıb. Əliağa Şıxlinski öz ordusuna müxtəlif təlimatlar verir. Onun qarşısında dayanan zabıtlar diqqətlə generalı dinləyirlər. Arxa planda döyüş səhnəsi əks olunub, ağır artilleriya toplarının düzülüşü, onların yanında dayanan ordunun dinamik hərəkətləri öz əksini tapıb. Bütün döyüşlərdən qalib çıxan azərbaycanlı generalın məhz qazandığı nailiyyətlər fonunda təsviri əsərin uğurlu tərəfidir. Bu gün də dünyada öz hərbi bilik və bacarığına görə tanınan general Əliağa Şıxlinski daim xatırlanır. Onun artilleriya sahəsindəki kəşfləri bütün dünya hərbi tarixində uğurla istifadə olunur. Əliağa Şıxlinski artilleriya nəzəriyyəsinə yeniliklər ("Şıxlinski üçbucağı", "Şıxlinski formulu") gətirmişdir.

Gəncəli fırça ustası rəssam Faiq Abdullayevin çəkdiyi "Nuru Paşanın Gəncədə qarşılınması" (2015) tablosunda adından da göründüyü kimi, cəsur hərbi qədim şəhərin küçələrindən birində təsvir olunub. Müəllifin təqdimatında xilaskar ordunu qarşılayan şəhər əhalisi ilə görüş duyğulandırıcı çalarlarla zəngindir. At belində onu qarşılamağa çıxan əli qırmızı bayraqlı insanların çöhrələrinə hopmuş nikbinlikdə baş verənlərin gəncələrin böyük sevincinə səbəb olduğunu görmək mümkündür. Nuru Paşanın arxasındakı qədim memarlıq tikilisinin,

səhərdəki azman Gəncə çinarının buludları dağıdan mavi səma ilə qovuşunun bədii təqdimatı əsəri monumentallığa bələmləməklə, kifayət qədər cəlbədicə və duyğulandırıcı görünməsinə şərtləndirmişdir. Əsər tamamlanandan sonra Türkiyənin Gəncədəki konsulluğuna hədiyyə olunmuşdur.

Sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru, Əməkdar incəsənət xadimi Ziyadxan Əliyev qeyd edir ki, "gəncəli rəssam Faiq Abdullayevin Nuru Paşa obrazına müraciət etməsi bu vaxta qədər onunla bağlı bir məsələnin aydınlaşmasına da kömək etmişdir. Əsər üzərində işləyərkən məlum olmuşdur ki, Faiq Abdullayevin mənbə kimi istifadə etdiyi fotonun məşhur sərkərdəyə heç bir dəxli yoxdur. Bu məsələdə rəssamın heç bir günahı yox idi. Çünki o vaxta qədər bütün Türkiyə və Azərbaycan mənbələrində Nuru Paşa məhz

B. Yusifov. "Əliağa Şıxlinski"

bu şəkillə təqdim olunurdu. Əslində isə həmin foto Qafqaz İslam Ordusunun Azərbaycana gəlmiş digər bir zabitinə – Cəmil Cahit Toydəmirə məxsus idi. Portretin tamamlanmasından sonra Gəncədə səfərdə olan bir Türkiyə hərbiçisinin işə qarışmasından sonra Ankaradan – Nuru Paşanın qızının arxivindən onun orijinal fotosu əldə olunmuşdur. Bundan sonra rəssam yenidən qəhrəmanın obrazı üzərində işləmiş və onun əsərdəki Cəmil Cahid cizgilərini yenisi ilə əvəzləmişdir". (4. S. 12)

Qrafika sahəsində Xalq rəssamı Arif Hüseynovun "Əsrlər-nəsillər" müsabiqə-sərgisinə təqdim etdiyi bir neçə əsər Azərbaycan Demokratik Respublikasının generallarına həsr olunmuşdur. "Generallar" silsiləsinə Əliağa Şıxlinski, Səməd Mehmandarov, Cümşüd Naxçıvanski və başqalarının obrazları daxildir. Ağ-qara cizgilərlə işlənmiş bu portretlər görməyə adət etdiyimiz forma-biçimdən fərqlənir. Bela ki, oval daxilində işlənmiş portretlər təsvir olunanların dövrünü və fəaliyyət dairəsini özündə əks etdirən təsvirlərlə əhatələnib.

görməyə aşağı hissə mənə-məzmun tutumunun əsas daşıyıcısı, yuxarı isə ona köməkçi qismindədir. Aşağı hissədə əsas fiqurların rəng baxımından yaxınlıq təşkil edən geyimləri ətrafına toplaşdıqları masanın yaşıl çaları ilə həmahənglik təşkil edir, bu nisbi soyuqluğu pozan yalnız mizlərin qırmızı-zoğalı çalarlı görkəmidir.

Gənc rəssamın kompozisiyasında məntiqli rəng həlli sayəsində süjetin duyulması qabarıqlığı əldə olunmuşdur. Bela ki, aşağı hissədə iclasın baş tutduğu salonun döşəməsinə tünd rənglərlə təqdim edən və yuxarıya doğru təcridən onun işıqlanmasına nail olan rəssam kompozisiyanın üfüq xəttini təşkil edən hissəsində Milli Şura və hökumət nümayəndələrinin dialoq şəklində (Məhəmməd Əmin Rəsulzadə, Fətəli Xan Xoyski, Nəsim Bay Yusifbəyli, Həsən Bay Ağayev,

A.Məmmədov. "Cümhuriyyət xadimlərinin Gəncədə qarşılanması".
2006. Katan, yağlı boya. Şəxsi kolleksiya

Azərbaycan heykəltəraşlığında Xalq Cümhuriyyətinin bir çox silahdaşlarının obrazları yaradılıb. Bunlardan Xalq rəssamı Xanlar Əhmədovun "Səməd Bəy Mehmandarov" (2011), "Əliağa Şıxlinski" (2011), Əməkdar rəssam Arif Qaziyevin "Nuru Paşa", Cavanşir Dadaşovun "Məhəmməd Əmin Rəzulzadə" heykəlini, Xalq rəssamı Natiq Əliyevin "Memar Zivər bəy Əhmədbəyov" heykəlini və s. göstərmək olar.

Xanlar Əhmədovun son illərdə Azərbaycan tarixinin ən önəmli hadisələrinə və şəxsiyyətlərinə bədii münasibətinin ifadəsi olan əsərlərində obrazlılıq kifayət qədər duyulduğundan onların bədii təsir gücü də qabarıqdır. Bunu onun iki məşhur Azərbaycan generalına həsr etdiyi kompozisiyalar da təsdiqləyir. Əvvəllər çar ordusunda xidmət edən və general-mayor rütbəsinə yüksələn Səməd Bəy Mehmandarov Azərbaycanda Demokratik Respublika elan olunanda onun müdafiə naziri vəzifəsində çalışmışdı. Heykəltəraş Səməd Bəy Mehmandarovu hərbi geyimdə – katildə oturmış vəziyyətdə təsvir edib. Ancaq onun ətrafına diqqətli baxışından hiss olunur ki, mövcud durumdan narahatdır. Qənaətimizcə, bu da təbii. Çünki respublikanın mövcudluğu dövründə qazanılmış müstəqillik dəfələrlə itirilmək təhlükəsi ilə qarşılaşmışdı və hər dəfə yaranan vəziyyətdən çıxış yolunun tapılmasında ölkənin müdafiə nazirinin məsuliyyəti çox böyük

idi. Onun dizlərinə tapınan qollarının qətiyyətli vəziyyətində məkrli niyyətlərin bu dəfə də dəf ediləcəyinə inam duyulur. Bu mənada heykəltəraşın Səməd Bəyin obrazı üçün tapdığı çoxmənalı duruşu təbii hesab etmək olar. Müəllifin heykəlin ümumi plastik tutumuna verdiyi bir qədər ümumiləşdirilməyə meyilli gerçəkçi-real şərh də obrazın inandırıcı və duyğulandırıcı qəbulunda böyük önəm kəsb edir, desək, yanlışdır (1. s.66).

Heykəltəraş məşhurluq baxımından S.Mehmandarovdan geri qalmayan digər hərbcimiz Əliağa Şıxlinski-nin heykəlinə isə fərqli kompozisiya həllindən istifadə etmişdir. Onun zahirən görünən əlaməti görkəmli hərbi xadimin, artilleriya generalının ayaq üstə təqdimatıdır. Ənənəvi hərbi geyimdə təsvir olunmuş Əliağa Şıxlinski-nin əllərini arxasına qoyaraq, ciddi baxışlarını irəli yönəltməsi döyüş meydanında baş verənləri qaçığışlıqla izlədiyini nümayiş etdirir. Nikolay ordusunda "artilleriya allahı" adı qazanan generalın əmin duruşunda düşmənlə həlledici döyüşdə də qələbə qazanılacağına inam böyükdür. Bu əsərdə də bədii ümumiləşdirmə ilə real şərh qoşulaşdırılan Xanlar Əhmədov heykəlin bütönlükdə monumentallığını şərtləndirən plastik tutumun əldə edilməsinə nail olmuşdur.

Arif Qaziyevin, sözün əsl mənasında, sənətkarlığı ilə vətənpərvərliyinin vəhdətinin ifadəsi olan "Nuru Paşa" (2014) əsərində Azərbaycan tarixində ölçüyəgəlməz

dərəcədə rol oynayan Türkiyə hərbcisinin obrazı yaradılıb. Əslində, 1918-ci ildə minlərlə azərbaycanlı genosiddən xilas edən, paytaxt Bakını daşnak-bolşevik işğalından azad edən Nuru Paşa obrazına müraciəti çox təqdirəlayiqdir.

Türk sərkərdəsinin əməllərinə müvafiq qürurlu obrazını yaratmaq məqsədilə heykəltəraş onu at üzərində təsvir edib. Atın və onun üstündə oturmış Nuru Paşanın nisbətən sakit durumundan hiss olunur ki, düşmən üzərinə hazırlanan növbəti həmlə ərafəsindədir. Hərəkətdə olan atın başını sakitcə sağa döndərməsində, əlini qılıncının üstünə qoymuş hərbcinin isə sola diqqətli baxışında hər an gərginləşə biləcək vəziyyətdən nəticə çıxarmaq istəyi duyulur. Müəllifin təqdimatında düşmənlə mübarizədə ad çıxarmış Nuru

Paşanın özünə inamlyı duruşunda və tamaşaçıda bu inamlyı yaranadan ifadəli siluetin əldə olunmasında yüksək icra sənətkarlığının əlamətləri qabarıq görünür. Bütün əsərlərində olduğu kimi, bu kompozisiyasında da Arif Qaziyev yumşaq yapma manerasına üstünlük verməklə, ümumi plastik tutumun aydınlığına və təsirliliyinə nail olduğunu bir daha sərgiləyib. Onun hazırda Türkiyə Respublikasının Bakıdakı səfirliyinin həyatındakı büstü (2012) də Arif Qaziyev tərəfindən hazırlanmışdır.

Beləliklə, Azərbaycan təsviri sənətində Xalq Cümhuriyyətinin yarıdıcılarının obrazları yetərinə olmasa da, kifayət qədər öz əksini tapıb. Yetişən gənc yarıdıcı nəslin nümayəndələri tarixdə istiqlal uğrunda həyatlarından keçmiş Cümhuriyyət fədailərinin şərəflərinə yeni əsərlər yaradacaqlar. ♦

Samir Sadıqov
sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru,
Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Akademiyasının
"İncəsənət tarixi" kafedrasının dosenti
E-mail:Samir_qismetoglu@mail.ru

Ədəbiyyat:

1. Ağasoy-Səfərova H. Müstəqillik dövründə Azərbaycan dəzgah heykəltəraşlığı: sənət. üzrə fəls. d-ru elmi dər. al. üçün təq. ed. Dis. – Bakı, 2015.
2. Quliyev Rafiq. Azərbaycan təsviri sənətində tarix və şəxsiyyət. Bakı, 2013. S. 218.
3. Əliyev Z. Ceyhun Həmzəyev. Sönmüş ocağın işıqları – Bakı: Letterpress, 2013, 80 s.
4. Əliyev Z. Gəncəli rəssamın Nuru Paşa sevgisi. Mədəniyyət. 2017. 15 sentyabr. S. 12.
5. Sadıqov S. Gənc rəssam Bəxtiyarın rənglər aləmi. // "Paritet" qəzeti 2012, 15-16 mart. S. 12.

Резюме

В статье дается информация о произведениях живописи, в которых нашли отражение образы общественно-политических и культурных деятелей, а также генералов Азербайджанской Народной Республики. Этой тематике были посвящены работы Т.Агабабаева, Э.Мамедова, А.Мамедова, Б.Юсифова, Дж. Гамзаева и др. Эта тема была затронута и в скульптурных произведениях, среди которых следует выделить работы Народного художника Ханлара Ахмедова "Самед Бек Мехмандаров" (2011), "Алиага Шихлинский" (2011), заслуженного художника Арифа Казиева "Нуру Паша", Джахангира Дадашева "Мамед Амин Расулзаде", Народного художника Натика Алиева "Архитектор Зивер Бек Ахмедбеков" и др. Таким образом, в творчестве художников Азербайджана тема отображения выдающихся деятелей Азербайджанской Демократической Республики нашла свое отражение. Представители нового поколения художников и сегодня создают произведения, посвященные известным деятелям Демократической Республики, отдавшим свою жизнь за независимость родины.

Ключевые слова: народ, Республика, изобразительный, графика, живопись, скульптура, образ.

Summary

In this article is given the information about paintings in which the images of public and political benefactors and cultural figures have found their reflection. Also here we can see the images of generals of Azerbaijan People's Republic. To this theme T. Agababayev's, E. Mammadov's, A. Mammadov's, B. Yusifov's, Dj. Hamzayev's and others works are dedicated. This theme we can also see in sculptural works of such famous sculptors as People's Artist of Azerbaijan Khanlar Ahmadov, "Samadbay Mehmandarov" (2011), "Aliaga Shikhlinский" (2011), Honoured Artist Arif Qaziyev's "Nuru Pasha", Dj. Dadashov's "Mammad Amin Rasulzadeh", People's Artist Natiq Aliyev's "Architect Zivar bay Ahmadbayov" and others. That is the images of famous benefactors of Azerbaijan People's Republic have found their reflection in the works of well known Azerbaijan artists. The young artists of modern generation also create works devoted to famous benefactors of Peoples Republic who sacrificed the lives for the independence of their motherland.

Key words: people, Republic, fine arts, graphic arts, sculpture, image.